

Indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo

**Hedensted Kommune
2017-2027**

Indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo i Hedensted Kommune

Version 1.1.

Senest ændret april 2018

Vedtaget maj 2017 af:

Hedensted Kommune

www.hedensted.dk

Indhold

1. Baggrund	4
2. Lovgrundlag.....	4
3. Indsatsområde og gyldighedsperiode.....	5
4. Bekæmpelsespligt	5
5. Tidsfrister	5
6. Affald fra Kæmpe-Bjørneklo	6
7. Håndhævelse af indsatsplanen	6
Kontrol.....	6
Påbud.....	6
Sanktion.....	6
7. Klagemuligheder	6
8. Strategi og planlægning af bekæmpelsen.....	6
Oversigt over den årlige bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo	8
9. Meld fund af Kæmpe-Bjørneklo til kommunen	8
10. Registrering og kontrol.....	8
Bilag A. Identificering af Kæmpe-Bjørneklo	10
Bilag B. Bekæmpelsesmetoder	12
Afgræsning	12
Rodbestikning.....	12
Slåning	12
Skærmpapning.....	13
Jordbehandling.....	13
Kemisk bekæmpelse.....	13

1. Baggrund

Kæmpe-Bjørneklo har i de seneste årtier spredt sig meget og er blevet til et stort problem i naturen, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende planter og dyr. Kæmpe-Bjørneklo er bragt hertil som en prydblade, og er invasiv i den danske natur. Da den ikke hører hjemme her mangler der naturlige fjender, så den breder sig meget hurtigt.

Kæmpe-Bjørneklo spreder sig især hurtigt langs vandløb, da frøene transporteres med vandet. Kæmpe-Bjørneklo kan danne store sammenhængende bevoksninger. På vandløbskanten skygger Kæmpe-Bjørneklo den naturlige vegetation væk, så der ikke længere er noget til at holde på jorden. Dette giver stor risiko for erosion med sand, jord og næringsstoffer til vandløbet, og kan medføre sandvandring og ødelægge leveforholdene i vandløbet.

Kæmpe-Bjørneklo udgør ligeledes en sundhedsrisiko. Hos mennesker kan berøring med plantens saft fremkalde voldsom eksem-lignende udslæt, der ligner og føles som store brandvabler. Virkningens forstærkes af sollys, så især folk med lys hud er særligt udsatte. Har man fået saften på sig f.eks. i forbindelse med bekæmpelse, er det vigtigt ikke at udsætte huden for sollys. Hudcellerne dør ved berøringen, og helingen er langvarig.

Indsatsplanens formål er i første omgang at forhindre spredningen af Kæmpe-Bjørneklo og senere hen udryddelse af planten. En effektiv bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo opnås ved at bekæmpe hver enkelt plante og sikre at ingen planter får mulighed for at sætte frø. For at opnå en effektiv bekæmpelse er det vigtigt at Kæmpe-Bjørneklo bekæmpes på både offentlige og private arealer. En udryddelse af Kæmpe-Bjørneklo kan kun lykkes med en god dialog mellem borgere og kommunen. Ligeledes er en effektiv bekæmpelse afhængig af at alle lodsejere og kommunen tager et fælles ansvar for bekæmpelsen. Hedensted Kommune vil stå til rådighed med råd og vejledning om metoder, strategier m.v.

Se mere om Kæmpe-Bjørneklo på kommunens [hjemmeside](#). I bilagene findes en beskrivelse til identificering af Kæmpe-Bjørneklo (bilag A) og en oversigt over bekæmpelsesmetoder (bilag B).

2. Lovgrundlag

Indsatsplanen er lavet på grundlag af bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo nr. 842 af 23/06/2017. På baggrund af bekendtgørelsen kan kommuner med en indsatsplan pålægge ejere eller brugere af arealer, hvor der findes Kæmpe-Bjørneklo, at bekæmpe planten i overensstemmelse med vedtaget og offentliggjort indsatsplan. Indsatsplanen forpligtiger ligeledes offentlige myndigheder til at bekæmpe planten. Bekendtgørelsen er fastsat i medfør af lov om drift af landbrugsjorder jf. lovbekendtgørelse nr. 958 af 10/07/2017.

3. Indsatsområde og gyldighedsperiode

Indsatsplanen er gældende for hele Hedensted Kommunes geografiske område og gælder for alle private og offentlige arealer. Hermed er kommunen og alle ejere/brugere forpligtiget til at bekæmpe Kæmpe-Bjørneklo på egne arealer.

Indsatsplanen er gældende fra 2018-2028. Det er dog muligt at revidere indsatsplanen i denne periode, hvis det vurderes nødvendigt.

4. Bekæmpelsespligt

Alle ejere af offentlige og private arealer har pligt til at bekæmpe Kæmpe-Bjørneklo på deres arealer. Denne pligt gælder også forvaltere af forpagtede arealer.

Bekæmpelsen af Kæmpe-Bjørneklo skal medføre at den enkelte plante dør, så det undgås at planten har mulighed for at danne blomster og frø. Det er ligeledes vigtigt at et område bekæmpes for Kæmpe-Bjørneklo mange år i træk for at sikre at bestanden forsvinder.

Ejeren af et areal har pligt til at sikre, at bekæmpelsen udføres på en sådan måde, at der på intet tidspunkt i indsatsperioden sker yderligere spredning af planten, det vil sige planten ikke må sætte frø.

5. Tidsfrister

For at undgå at Kæmpe-Bjørneklo danner blomster og sætter frø, er det vigtigt at planten bliver bekæmpet flere gange årligt. Det anbefales at starte bekæmpelse så tidligt som muligt i vækstsæsonen, da det gør bekæmpelsen lettere og mere effektiv. Planten skal bekæmpes og kontrolleres 5 gange om året med ca. 4 ugers mellemrum.

Bekæmpelsen skal være foretaget indenfor følgende tidsfrister:

1. bekæmpelse skal være foretaget inden 1. maj
2. bekæmpelse skal være foretaget inden 1. juni
3. bekæmpelse skal være foretaget inden 1. juli
4. bekæmpelse skal være foretaget inden 1. august
5. bekæmpelse skal være foretaget inden 1. september

Uanset bestandstørrelsen og valg af bekæmpelsesmetode gælder det, at ingen planter på noget tidspunkt må sætte frø.

Hvis man har en mindre bestand af Kæmpe-Bjørneklo og vælger at lave en fysisk bekæmpelse med rodstikning og afhugning (se bilag B for bekæmpelsesmetoder), kan det være nødvendigt på grund af planternes størrelse først at starte bekæmpelsen sidst på foråret. Ved denne strategi kan den første bekæmpelse derfor udskydes.

6. Affald fra Kæmpe-Bjørneklo

Det er vigtigt at sikre korrekt bortskaffelse af blomsterskærme fra Kæmpe-Bjørneklo, fordi indsatsplanen skal sikre at ingen planter på noget tidspunkt sætter frø. Afskårne blomsterskærme må derfor ikke efterlades i naturen, fordi frøene kan eftermodne og spredes alligevel. Skærmene skal separeres fra andet haveaffald og emballeres i tætte klare sække inden de flyttes. Sækkene afleveres på en genbrugsstation, hvor der ved aflevering skal rettes henvendelse til pladspersonalet. Personalet vil henvise til, hvor sækkene kan afleveres til destruering, så det sikres at blomsterskærme ikke blandes med kompostaffald.

7. Håndhævelse af indsatsplanen

Kontrol

For at sikre en effektiv og målrettet indsats med baggrund i indsatsplanens bestemmelser kan Hedensted Kommune kontrollere indsatsen på arealer der er omfattet af indsatsplanen. Kommunen har derfor til enhver tid, og mod behørig legitimation, adgang til arealer, der er omfattet af indsatsplanen.

Påbud

Hvis Hedensted Kommune konstaterer, at bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo ikke foretages i henhold til bestemmelserne i denne indsatsplan, kan kommunen påbyde ejer/bruger at foretage bekæmpelsen på en frist på mindst 14 dage. I påbuddet vil der blive oplyst, hvornår kommunen vil kontrollere, om påbuddet bliver overholdt. Der vil blive informeret om, at kommunen kan foretage bekæmpelsen, for ejers/brugers regning, hvis fristen ikke overholdes.

Sanktion

Ved manglende bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo kan kommunen bekæmpe på ejer/brugers regning, hvor beløbet fastsættes ud fra dokumentation for tidsforbrug og omkostninger.

7. Klagemuligheder

Hedensted Kommunes afgørelser i henhold til Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo og efter bestemmelserne i denne indsatsplan kan påklages til Miljøstyrelsen. En klage vil ikke have opsættende virkning, dvs. bekæmpelsen stadig skal udføres jf. påbuddet. Klagen indsendes til Hedensted Kommune, der så vil sørge for at den bliver videresendt til Miljøstyrelsen.

8. Strategi og planlægning af bekæmpelsen

For at sikre en effektiv bekæmpelse er det vigtigt at alle bestande i Hedensted Kommune bekæmpes. Vejle, Horsens og Ikast-Brande Kommune har allerede en indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo og derfor er det vigtigt at Kæmpe-

Bjørneklo også bekæmpes i Hedensted Kommune for at planten ikke spreder sig tilbage til arealer der allerede er bekæmpet.

Før bekæmpelsen af Kæmpe-Bjørneklo starter, er det en god ide at danne sig et overblik og udbredelsen af planten på ens arealer. Det er ligeledes godt at undersøge om der står Kæmpe-Bjørneklo på naboens arealer, da man med fordel kan aftale en bekæmpelsesplan med naboen for at undgå, at planter fra naboen kan sprede sig på egne arealer. Står Kæmpe-Bjørneklo langs med et vandløb er det ligeledes vigtigt at man undersøger om der står Kæmpe-Bjørneklo længere opstrøms i vandløbet. Hvis der står Kæmpe-Bjørneklo længere opstrøms er det vigtigt at få bekæmpet dem, da der ellers vil blive ved med at blive ført nye frø til området.

Dernæst bør det vurderes, hvilke metoder der er mest velegnede til at bekæmpe de pågældende bestande. Den mest velegnede bekæmpelsesmetode kan ændre sig i takt med at man får tyndet ud i mængden af planter. Man kan i bilagene se hvilke bekæmpelsesmetoder, der er mest velegnede til dine arealer i forhold til placering og tætheden af planter.

Bekæmpelsen af Kæmpe-Bjørneklo er mere effektiv jo tidligere bekæmpelsen påbegyndes. Derfor gælder det om at få bekæmpet planterne så snart de spirer om foråret. Ligeledes er det vigtigt at få foretaget bekæmpelsen i hele vækstsæsonen for at undgå at planten spreder frø. Hvis man foretager en effektiv bekæmpelse og undgår at de får smidt frø, så kan man få udtømt frøpuljen efter ca. 10-12 år. I planlægningen af bekæmpelsen af Kæmpe-Bjørneklo skal man derfor regne med at bekæmpelsen skal udføres i minimum 10 år for at sikre at Kæmpe-Bjørneklo er helt udryddet fra området. Bekæmpelsen vil med tiden blive billigere og hurtigere at udføre, da der vil være færre planter der skal bekæmpes.

I følgende skema kan man se de opgaver, som der kan være relevante i forbindelse med den årlige bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

Oversigt over den årlige bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo

Efterår – vinter

- Få overblik over antal bestande og bestandsstørrelser.
- Undersøg hvilke metoder der er velegnede til området. Se bilag.
- Lav en bekæmpelsesplan.
- Tag eventuelt kontakt til naboer.
- Ryd krat, brombær mm., som vil genere den kommende bekæmpelse.
- Undersøg om bekæmpelse kræver tilladelse. Se bilag.
- Etabler græsning, hvis det er muligt.
- Anskaf redskaber og beskyttelsesudstyr.

Vækstsæsonen (tidlig forår – sommer)

- Bekæmp nyspirede planter ofte. Se metoder i bilag.
- Opgrav eller rodstik større planter mindst 4 gange pr. sæson.
- Udfør slåning mindst 5 gange.
- Afskær alle skærme før frøspredning.
  - Skærmene skal emballeres i tætte klare sække inden de flyttes. Affaldet skal herefter afleveres på en af genbrugsstationerne. Ved aflevering rettes henvendelse til personalet.
- Vær opmærksom på panikskærme fra rødder og evt. afskårne stængler.
- Udfør andre bekæmpelsesmetoder efter behov.
- Før tilsyn med bestandene 1-2 gange om måneden.
- Juster bekæmpelsesplaner og metoder.
- Husk at bekæmpe planter uden for græsningsfoldene.

Sensommer – efterår

- Gør status over årets bekæmpelse.
- Afskær alle sene skærme før frøspredning.
- Indberet gerne årets status til Teknik og Miljø i Hedensted Kommune.

9. Meld fund af Kæmpe-Bjørneklo til kommunen

Der er mulighed for at melde ind til kommunen, hvis man har observeret Kæmpe-Bjørneklo på et areal. Dette gøres bedst via applikationen "[Giv et praj](#)", alternativt ved at sende en mail til naturogmiljo@hedensted.dk med præcis angivelse af lokalitet på et kort. På kommunens [hjemmeside](#) kan du finde mere information om "Giv et praj" samt en vejledning til indberetning i denne app.

10. Registrering og kontrol

Hedensted Kommunes strategi for bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo er at kontrollere bekæmpelsen i et enkelt vandsystem ad gangen, og have fokus på områder hvor der er igangværende bekæmpelse. Den allerede igangværende indsats vil herved ikke være forgæves. Ligeledes vil helt nye områder prioriteres, for at undgå at nye områder koloniseres.

Registrering og overvågning af Kæmpe-Bjørneklo forventes at kunne ske ved droneoverflyvning og feltbesigtigelser.

Der vil være særligt fokus på alle vandsystemer i kommunen, da vandløbene danner effektive spredningsveje.

Bekæmpelse på særligt værdifulde naturområder og rekreative områder samt langs veje og stier prioriteres ligeledes højt.

Bilag A. Identificering af Kæmpe-Bjørneklo

Kæmpe Bjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) stammer oprindeligt fra den nordlige kæde af Kaukasus, hvor den vokser i områder med tempereret fastlandsklima med varme somre og kolde vintre, og hvor der falder store mængder regn. Her findes den især i enge, skove, lysninger og langs vandløb. Kæmpe-Bjørneklo blev indført som prydblade i Danmark i midten af 1800-tallet, men bredte sig ikke de første 50-100 år. I 1950'erne begyndte haveejere at indføre den i deres haver. Siden har Kæmpe-Bjørneklo spredt sig kraftigt til enge, moser, skove og langs med vandløb, hvorfor den nu er blevet en invasiv plante.

Kæmpe Bjørneklo tilhører skærmblostmfamilien, som kan genkendes på den store skærm af hvide blomster. Kæmpe Bjørneklo er en flerårig urt med pælerod, hvor planten over jorden, dør hen om vinteren. Planten er normalt 2-5 meter høj med en op til 10 cm tyk stængel med rødviolette pletter. Nyspirede planter har runde blade, men disse bliver efterhånden takkede og fuldt udviklede blade er håndfligede og stærkt takkede med opblæste bladskeder. Blomsterne er hvide og sidder i skærme i toppen af stænglen.

Blomsterne på Kæmpe-Bjørneklo.

Planten har en evne til at spire og sætte skærm op i løbet af 3-5 uger. Hver plante kan danne omkring 50.000 frø, hvoraf ca. 90 % er spiringsdygtige efter en kuldeperiode. Frøene spredes med vind og vand, og planten ses derfor ofte langs med vandløb. Frøene fra Kæmpe Bjørneklo kan bevare spiringssevnen i jorden i 10-12 år.

Forvekslingsmuligheder med andre planter

Kæmpe-Bjørneklo er meget større end andre skærmpflanter, men alligevel bliver den til tider forvekslet med andre planter, som ikke skal bekæmpes. Nogle af disse planter er almindelig bjørneklo, grønblomstret bjørneklo, strandkvan, skovangelik og pastinak.

Nedenfor kan ses en beskrivelse af Kæmpe-Bjørneklo og de hjemmehørende Bjørneklo, som ikke skal bekæmpes.

Art	Højde (cm)	Stængel	Blad	Blomst	Spaltefrugt	Udbredelse
Kæmpe-Bjørneklo <i>Heracleum mantegazzianum</i>	200-400 (-500)	Stængel furet og mere eller mindre håret. Stængelbasis er op til 10 cm i diameter med rødviolette pletter				Almindelig over hele Danmark. Desuden: Belgien, Finland, Frankrig, Holland, Irland, Island, Italien, Liechtenstein, Luxemborg, Norge, Poland, Rusland, Slovakiet, Sverige, Schweiz, Storbritannien (incl. Nordirland), Tjekkiet, Tyskland, Ungarn, Østrig. Mulig udbredelse i: Estland, Hviderusland, Letland, Litauen, Ukraine
<i>Heracleum sosnowskyi</i>	100-300	Stængel furet og mindre håret. Stængelbasis er op til 10 cm i diameter med rødviolette pletter		Blomster er hvide (til tider lyserøde). Ydre kronblade radierende; 9-10 mm lange. De sammensatte skærme er en smule konvekse hovedskærm 30-50 cm i diameter med 30-75 skærmstråler, der kun har korte hår		Estland, Hviderusland, Letland, Litauen, Poland, Rusland, Tyskland, Ukraine, Ungarn
<i>Heracleum persicum</i>	(-100) 150-300	Stængel furet foroven og tæthåret samt i regel fint rødviolet plettet. Stængelbasis er 1,5-2 cm i diameter. Planten dufter af anis				Finland, Norge, Sverige. Kun fundet enkelte steder i Danmark. Mulig udbredelse i: Letland, Storbritannien, Ungarn

Tegninger: J.C. Schou

Kilde: Nielsen, C., H.P. Ravn, W. Nentwig og M. Wade (red.), 2005. Kæmpe-Bjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa.

Bilag B. Bekæmpelsesmetoder

Der findes flere forskellige måder at bekæmpe Kæmpe-Bjørneklo på. Generelt bør man anvende de mest miljøvenlige og effektive metoder. Forskellige forhold på den enkelte lokalitet og plantens udbredelse er dog afgørende for hvilken metode, der er den mest hensigtsmæssige.

Den valgte metode skal også være i overensstemmelse med eventuelle restriktioner et areal kan være underlagt, f.eks. hvis det er omfattet af naturbeskyttelsesloven.

Se mere om bekæmpelsesmetoder i Naturstyrelsens [folder](#) om praktisk bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

Afgræsning

Græsning er velegnet til bekæmpelse af store bestande med Kæmpe-Bjørneklo. Den mest effektive bekæmpelse opnås når dyrene sættes på græs i begyndelsen af vækstsæsonen. Når dyrene æder de unge planter efterhånden, som de kommer op, sætter Kæmpe-Bjørnekloen straks nye skud, og når de ligeledes straks bliver ædt, ender planten med at blive udsultet og dø. Græsningen skal opretholdes gennem flere år, idet frøene i jorden kan bevare deres spireevne i mange år. Det er vigtigt, at græsningstrykket er tilstrækkeligt højt. Både får, kvæg og heste kan anvendes, og nogle racer er bedre end andre. I forbindelse med græsning er det vigtigt at bekæmpe de planter, der eventuelt måtte findes udenfor indhegningen.

Rodstikning

Rodstikning er en effektiv, men arbejdskrævende metode til bekæmpelse af Kæmpe-bjørneklo. Ved mindre bestande, foretages rodstikning, ved at roden kappes med et skråt snit, 10 – 15 cm under jordens overflade. Der kan med fordel anvendes en bjørneklospade. De afskårne plantedele trækkes op af jorden og efterlades til udtørring. Men eventuelle skærme skal emballeres i tætte, klare sække inden de flyttes. Affaldet skal herefter afleveres på en af genbrugsstationerne. Ved aflevering rettes henvendelse til personalet.

Beskyttelsesudstyr er vigtigt.

Slåning

Slåning kan foretages med buskrydder, le eller slåmaskine. Planterne slås når de er ca. 50 cm høje og de vil hurtigt efter slåning danne nye skud, hvorfor slåning skal gentages 2 – 3 gange i løbet af en vækstsæson, så blomstring undgås.

Manuel slåning med buskrydder eller le kan være en god form for bekæmpelse de steder, hvor jorden er for fugtig eller for tæt bevokset til, at dyr kan afgræsse området, og der hvor bestandene er for store til, at det kan lade sig gøre at bruge rodstikning. Mekanisk slåning med slåmaskine er en nyttig bekæmpelsesmetode til større bevoksninger og hvor græsning ikke er en mulighed.

Beskyttelsesudstyr er vigtigt.

Skærmpapning

Skærmpapning er ikke en selvstændig bekæmpelsesmetode, men supplerer andre metoder.

Skærmpapning skal ske hvis planterne har dannet blomsterskærme, men inden frømodning. Ved skærmpapning hindres frøspredning, men planten bekæmpes ikke. Skærmene skal efterfølgende destrueres ved forbrænding, fordi frøene kan eftermodne på de afskårne skærme og bibeholde deres spiringsevne.

Skærmene skal emballeres i tætte klare sække inden de flyttes. Affaldet skal herefter afleveres på en af genbrugsstationerne. Ved aflevering rettes henvendelse til personalet.

Beskyttelsesudstyr er vigtigt.

Jordbehandling

Forskellige former for jordbehandling, pløjning, harvning eller fræsning kan være effektivt i store områder. Det giver mulighed for at bekæmpe store arealer på kort tid. Behandlingen skal gentages flere gange i løbet af sommeren, da det må forventes at nye planter fremspirer og enkelte planter skyder igen. Jordbehandling kan evt. kombineres med efterfølgende slåning.

Der må ikke jordbehandles på naturbeskyttede arealer og indenfor 2 meter bræmmer til vandløb og søer.

Kemisk bekæmpelse

Ved store bestande kan man anvende sprøjtning. Anvendes sprøjtning må man kun anvende dertil godkendte bekæmpelsesmidler og man bør undgå bredsprøjtning. I stedet kan man pensle planterne eller punktsprøjte.

For at kemisk bekæmpelse kan virke, skal det foretages tidligt, inden planterne bliver for store. Sprøjtes voksne planter, kan de udvikle frø alligevel og spredning er således ikke forhindret. Sprøjtning bør gentages flere gange i løbet af sæsonen og der skal ske en efterbehandling, for eksempel rodstikning.

Vær opmærksom på at sprøjtning ikke må anvendes på alle lokaliteter f.eks. ikke på naturbeskyttede arealer, eller nær vandløb og søer og heller ikke i nærheden af drikkevandsboringer eller arealer som ligger brak eller får tilskud til miljøvenlige foranstaltninger og økologisk jordbrug. Der kan dog søges om en dispensation til at sprøjte i naturområderne.

Beskyttelsesudstyr er vigtigt.